

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio secunda. Vtrum vnus coniugum sine licentia alterius possit
continentiam vouere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

nem inepti ad spiritualia, ergo ab eo establinendum temporibus sacris, quibus est orationi & ceteris operibus spiritualibus intendendum: & quia exigere est in libertate cuiuslibet coniugum, peccat qui his temporibus exigit debitum, non tamen puto quod peccet mortaliter, quia Ecclesia non intendit fidelibus laqueum ponere, quod tamen fieret si exactio debiti talibus temporibus prohiberet sub precepto. Intendit ergo talem exactioem dissuadere propter causam iam dictam, sed non simpliciter prohibere. Unde Augustinus dicit in littera, quod a licitis abstinendum est, ut facilius impetrari possit quod postulatur. Qui ergo exigit debitum non in contemptum vel irreuerentiam exhortationis Ecclesie, sed victus concupiscentia vel infirmitate non peccat mortaliter, sed venialiter tantum. Ratio secunda est, quia Ecclesia per statutum suum non intendit preiudicare iuri naturali vel diuino, sed de iure naturali & diuino est redditio debiti, salua debita honestate quae in talibus exigitur, ergo Ecclesia non intendit prohibere redditionem debiti aliquo tempore, sed nec dissuadere nisi exactioem tantum quae est in cuiuslibet portis libertate.

10. Ad primum arguendum dicitur quod lepra non implet redditionem propter hoc quod quandoque cedit in malum proles, quia illud malum non semper euenit, & si semper eueniret, melius esset proli sic esse quam omnino non esse: quando autem probabiliter crederetur quod lepra uxoris cederet in infectionem viri, ut quando mulier est infecta vltima specie leprae, tunc non tenetur vir sanus uxori lepra debitum reddere; si autem infectio non esset tanta quod non oporteret timere de alterius corruptione, tunc quilibet coniugum tenetur alteri reddere debitum, & in hoc casu loquuntur solum iura de ista materia extra de coniugio leproforum.

11. Ad secundum arguendum dicitur quod non est simile de loco & tempore; quia locus facilius euitari potest quam tempus, & iterum locus polluitur, ita ut indigeat reconciliatione, tempus vero non.

QVAESTIO SECUNDA.

Vtrum vnus coniugum sine licentia alterius possit continentiam vouere.

Secundo queritur vtrum vnus coniugum sine licentia alterius possit continentiam vouere. Et videtur quod sic: quia sicut impeditur redditio debiti per votum religiosorum, ita per votum transmarinum, sed vir sine consensu uxoris potest votum transmarinum emittere, ergo & religionem intrare, & ibidem continentiam vouere. Et confirmatur: quia votum crucis potest mutari in votum religionis, ergo votum crucis emissum per maritum potest sine consensu uxoris licite commutari in votum religionis.

2. Item seruire deo magis est debitum quam seruire homini, sed vir potest impediri a debito reddendo uxori propter seruitium hominis (ut pote cum temporalis dominus virum ministerium suis occupat) ergo multo fortius licet viro subtrahere se a debito reddendo uxori vouendo se seruitio Christi quod fit per religionis ingressum.

3. IN CONTRARIUM est quod dicit Apostolus 1. Cor. 7. Nolite fraudare inuicem nisi forte ex communi consensu ad tempus ut vacetis orationi.

4. RESPONSIO. Videnda sunt tria. Primum est, an liceat alteri coniugum vouere continentiam sine licentia alterius. Secundum est, an hoc possit de alterius licentia. Tertium est, an ille qui vouit reuocari ad alium remanentem in seculo mortuo illo teneatur redire ad precedens votum.

5. Quantum ad primum sciendum est quod ille sine cuius licentia alter intrat religionem aut est fornicatus spiritualiter vel carnaliter, tunc sine eius licentia innocens potest ingredi religionem, si sententia diuina lata sit inter ipsos, quia per fornicationem tam spirituale quam carnale amittit quilibet coniugum potestatem quam habet in corpus alterius: & ideo innocens remanet sui iuris ut possit continentiam sui proprii corporis vouere, ut habetur expresse extra de conuersione coniugatorum, cap. vi. Si vero vterque sit innocens & matrimonium est inter eos consummatum,

tunc notandum est quod aliquis potest vouere continentiam vel simpliciter ut non possit exigere debitum nec reddere teneatur: vel secundum quid, scilicet ut non possit exigere licet teneatur reddere. Primo modo neuter coniugum potest sine consensu alterius vouere continentiam. Cuius ratio est, quia votum cum sit voluntatis non est nisi eorum quae sunt in potestate nostra, sed corpus viri quantum ad redditionem debiti non est in potestate eius sed uxoris & conuerso, ergo vnus eorum non potest vouere continentiam simpliciter sine consensu alterius: & haec ratio tangitur extra de conuers. coniug. cap. quidam intrauit. Secundo modo potest quilibet coniugum sine consensu alterius continentiam vouere. scilicet ut non exigat, quia illud quod est voluntatis & perfectionis potest cadere sub voto, sed non exigere debitum est voluntatis & perfectionis: unde in littera dicit Augustinus pro sanctificatione perfecta Deus tibi copurabit, si non quod tibi debetur exigit, ergo quilibet coniugum potest vouere debitum non exigere. Puto tamen quod non sit votum viquequeque distinctum, tum quia redderetur matrimonium onerosum potissimum si vir voueret non exigere cum oporteret mulierem semper subire confusionem petendi debitum, tum quia posset ex hoc imminere periculum ei qui vouit dum vrgente concupiscentia existens iuxta mulierem ea non petente de facili posset facere contra votum.

6. Quantum ad secundum scilicet an de licentia uxoris vir possit intrare religionem & vouere continentiam, & conuerso mulier de licentia viri. Aduertendum est quod aliquid est illicitum fieri quod tamen factum tenetur: sic in proposito aliquid est obseruandum dum vnus coniugum intrat religionem de licentia alterius, quod si non seruatur nihilominus tenet ingressum: intrado enim obseruandum est quod ille de cuius licentia alter intrat religionem aut est senex aut non est persona suspecta de incontinentia, & tunc potest in seculo manere vouendo continentiam, aut est iuuenis & suspectus de incontinentia, & tunc non sufficit quod maneat in seculo vouendo continentiam, sed debet intrare religionem, ut habetur extra de conuers. coniug. cap. Cum sit praedictus. & cap. Vxoratus. Si tamen istud non obseruetur & vnus de licentia alterius intrat religionem & profiteatur, verè tenet votum & professio. Quod patet ex duobus. Primo quia si votum non teneret hoc esset quia teneretur debitum aut reddere aut exigere: non exigere quia illud nunquam est necessitatis, ne reddere quia vxor dando licentiam priuauit se iure petendi, ergo iste non teneret reddere petenti, ergo nullo modo est votum eius irritum. Secundo, quia sicut vxor potest se priuare iure suo voluntarie peccando ita voluntarie meredo, sed vxor voluntarie fornicans priuatur se iure suo ita ut extitit liceat viro suo religionem intrare, ut supra dictum est, ergo similiter continere volendo & in hoc merendo potest se priuare iure suo dando licentiam viro intrandi religionem & profitendi, & extunc non debet reddi existens in seculo quantumcumque sit persona suspecta, sed potius existens in seculo debet compelli mutare vitam ut viuat religiose vel cum religiosis, ut habetur expresse. 27. q. 2. Agatosa, & 33. q. 5. qui vxorem. Iura autem quae dicunt quod non sufficit sola licentia nisi ille qui dat eam simpliciter conuertatur si sit persona quae sine suspitione non potest manere in seculo determinat quid debeat fieri, sed non irritant si seculum fuerit nec forte possent. Nec obstat quod dicitur extra de conuersione coniug. cap. 1. quia illa licentia fuit extorta, & mulier fuit decepta ut iuris ignora. Potest autem hoc ius determinare quod sicut consensus coactus non sufficit ad matrimonium, ita licentia vi vel metu extorta non sufficit ad hoc quod vxor priuatur se iure quod habet in virum. & sic patet secundum.

7. Quantum ad tertium distinguendum est, quia ab ingressu religionis reddit aliquis ad vxorem, vel compulsus per viam iuris, vel de facto & non de iure. Per viam iuris dupliciter. Vno modo quando intrauit sine licentia uxoris. Alio modo quando intrauit de licentia uxoris, & an tunc profiteretur reuocatur licentia, primo rediens ad vxorem inducendus est in mortua redeat ad monasterium, sed non est cogendus. Cuius ratio est, quia professio eius non tenet

nuit cū non intrauerit de licentia vxoris. Professio enim voti tollit vtrāq; potestāte exigendi, scilicet debitum & reddendi: nō reddere autē debitum non fuit in eius potestate, sed vxoris, & ideo professio nō tenuit, propter quod ad eam cogi non debet mortua vxore. Inducendus est tamen, quia priuauit se iure exigendi: hoc enim erat in sua potestate, & ideo nō potest cum alia contrahere sine peccato, sicut dicit capitulū prius allegatum. Quidam intrauit. Si tamen de facto cōtrahat matrimonium tenet, quia nō potuit solennizare votum continentia, peccat tamen contrahendo, & deinceps debitum exigendo. Qui autem intrat de licentia vxoris, & antequā profiteatur reuocatur ad vxorem, mortua vxore non tenetur redire ad monasterium, nec peccat si contrahat, nisi aliquid aliud obstitat, quia quum per nullum votū adstrictus fuerit religioni, non tenetur ad eam redire, nec manens in seculo tenetur continere, quū nihil circa continentia voverit: qui autē post factā professionē redit ad vxorē de facto & non de iure (vt quum quis de licentia vxoris proficitur, & contempta professione redit ad vxorē, sicut videtur dicere illud capitulū, ex parte abbatis de quodam qui in infirmitate positus consentiente vxore votum vouit castitatis, & monachalem habitū suscepit, & postmodum liberatus de infirmitate vxorē tenuit) talis mortua vxore cogendus est ad monasteriū redire, & nō solum ea mortua, sed viuente quia quum professio eius vera fuerit, & tenuerit vt solennis, redire nō potuit ad vxorem, nec ea mortua aliam ducere potest, cum votum solenne impediatur matrimonium contrahendum, & dirimat contractum.

3 AD Primum argu. dicendum q̄ non est simile de voto crucis, & de voto religionis, quia votum religionis impedit redditionem debiti simpliciter, & non solum ad tempus, votum autem crucis non nisi ad tempus, nec etiā pro illo tempore impedit si mulier velit sequi virum: & ideo vir non potest sine consensu vxoris emittere votum religionis, licet possit emittere votum crucis, mulier tamen non possit votum crucis emittere sine consensu viri sui, quā vir sit in hoc caput mulieris. Nec valet quod subiungitur, quod votum transmarinum potest mutari in votum religionis: quia hoc est verum in eo qui est sui iuris, nec est ligatus alio vinculo quod obstat religioni, sicut est in coniugatis.

4 Ad secundum dicendū est similiter q̄ seruitiū debitum domino temporali nō impedit simpliciter redditionem debiti, sed solum ad tēpus, votum autē religionis impedit simpliciter, ideo non est simile, ergo &c.

Sententia huius distinctionis. XXXIII.
in Generali & Speciali.

Q Væritur hic de antiquis. Superius determinauit Magister de bonis matrimoniis: hic determinat quomodo hæc bona in matrimonio antiquorum patrum fuerunt. Et diuiditur in duas. Primò ostendit quomodo fuerunt in matrimonio antiquorum patrum ante legem. Secundò ostendit quomodo erant in matrimonio in tempore legis. Secunda ibi, Legis verò tempore. Prima in tres partes diuiditur. Primò ostendit bigamiam patrum ex consuetudine. Secundò continentia eorum cōmendationē. Tertio mouet & soluit quandam dubitationē. Secunda ibi, Quod verò castitas virginialis. Tertia ibi, Si opponatur. Secunda pars principalis in qua determinat de matrimonio tempore legis, diuiditur in tres. Primò ostendit determinationē matrimonii per legem Moyſi quantum ad personarum declarationem, & quantum ad separationem. Secundò inquit an tempore legis licuerit habere plures vxores. Tertio ex consequenti determinat de virginitate cōmendanda. Secunda ibi, Sed nunquid licebat sub legis. Tertia ibi, Melior autem est virginitas.

2 IN Speciali sic procedit, & primo quærit vtrum antiqui patres plures vxores vel concubinas habuerunt simul sine peccato. & respondet præmittens hic q̄ secundum diuersitatem temporis varia fuit Dei dispensatio, ante peccatum enim inter duos est coniugium inchoatum secundum quem inchoationis modū si primi parentes in obedientia persistissent per temporis successionem inter duos tantum fuisset matrimonialis contractus: post peccatum verò primis parentibus ad inuicem conuenienti-

bus & prolem procreantibus filii eorum & filie continentia sunt, sed vnus vni, & fratres fororibus copulati sunt, quia nō erant mulieres alie, nec viri alii, quibus filii Adæ vel filie coniungerentur. Lamech autem primus omnium legitur duas vxores habuisse, q̄ in eo reprehendebatur, quia pro expletione voluptatis hoc fecit. Processu verò temporis cum omnes ferè homines plures deos colerent, paucis in cultu Dei remanentibus diuina dispensatione cōsultum est vni plures mulieres in matrimonium copulare, ne cultus vel notitia Dei deficeret illis paucis deficientibus, sicut in Abraham & Iacob: vnde & in lege mulier sterilis maledicta erat, quæ nō relinquebat semen suum per terram. Ex his patet solutio ad quæstionē, q̄ sine peccato antiqui patres plures habuerunt vxores: non enim sicut dicit Aug. hoc erat contra ius naturale, quia nō concupiscentia perficiendæ voluptatis, sed prouidentia procreandæ prolis hæc fecerunt, nec erat contra illius temporis matrimonium, nec etiam contra præceptum, quia nulla lege erat prohibitū, nō tamen hoc tempore licet, quod confirmat pluribus autoritatibus. Postea in cōmendationem coniugii patrum dicit, q̄ virginalis castitas nō præfertur in merito antiquorum patrum coniugali castitati: quod autoritate Aug. declarat. Postea obicit q̄ antiqui patres plures vxores habentes nō videtur seruasse fidem thori. Et respondet q̄ fidem thori seruabant, quia cū propriis vxoribus vel ancillis, & nō cum mulieribus alienis coniungbantur: & sic patet quæ fuerit ante legem matrimonii consuetudo, & q̄ in matrimonio antiquorum fuerunt prædeterminata bona matrimonii. Postea determinat de matrimonio tempore legis di. q̄ per legem Mōſi fuit matrimonium determinatum & quantum ad legitimarum personarū determinationē: quia non licebat copulari carnaliter matri, forori, nepti, nouerca, amita, matertera, & quibusdam aliis personis: & quantum ad separationem, quia permisit Moses alia ducere, dato tamē prius lib. rep. in quo inscripserat causas per quas vxores repudiabat, vel propter duritiā cordis eorū permissum est, vt maius malum, scilicet homicidium tolleretur. Postea quærit quibus licebat sub lege habere plures vxores, & quibus non. Et respondet q̄ multiplicatio vxorum est generaliter prohibita. Permissum tamen est regi plures habere vxores, sed nō multiplicare. i. plurimas habere: quia talis multiplicatio vxorū propter carnalis actus delectationem mentem eneruat & allicit. Addit autem q̄ adueniente tempore plenitudinis iuxta priorem & honestiorem institutionem vnus tantum vni coniungeretur in figura Christi & ecclesiæ: hoc etiam tempore virginitas fecunditati præfertur, & sacerdotibus continentia indicitur, cum tamen in lege virginitati fecunditas præferretur, & sacerdotibus coniugia indicerentur. Vltimo: quia de virginitate fecerat mentionem, ipsam commendat, & dicit quod virginitas melior est & commendatior, quā carnalis incontinentia, quod pluribus autoritatibus confirmat, &c.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrum sit licitū vel aliquando fuerit simul habere plures vxores.

Circa distinctionem istam primo quæritur, vtrum sit licitū vel aliquando fuerit simul habere plures vxores. Et videtur quod non: quia vir & vxor ad paria iudicantur, sed nunquam fuit licitum quod vnus vxoris simul essent plures viri, ergo nunquam fuit licitum q̄ vnus viri essent plures vxores.

2 Item illicitum est dare alicui quod iam datum est alteri, sed vir contrahens cum vna vxore dat ei potestatem sui corporis, ergo non est licitum quod eam postmodum det alteri, quod fieret si viuente prima secundam duceret, quare &c.

3 IN CONTRARIUM arguitur, quia matrimonium ordinatur principaliter ad procreationē & educationem prolis, sed habere simul plures vxores non repugnat huic fini, sed potius conuenit, eo quod vnus vir fecundare potest plures vxores, ergo pluralitas vxorum videtur licita.

4 Item